

'BOUWEN AAN FYSIEK, SOCIAAL EN MENTAAL THUISGEVOEL'

deARCHITECTEN
WEEK
MAANDAG
20 MAART 2023
MENSENMAKENdeSTAD

'Bouwen, bouwen, bouwen' is het credo van dit moment. 'Niet doen!', waarschuwt Jan Wijnand Groenendaal van JWG Architecten. 'We hebben geen woningtekort, maar een herverdelingsvraagstuk. Een miljoen woningen erbij? Dat is bouwen aan de leegstand van de toekomst!'

'Voor iedereen bouwen, is voor niemand bouwen', stelt Jan Wijnand Groenendaal. Hij benadrukt dat bouwen geen doel op zichzelf mag zijn en pleit voor een andere insteek van het probleem. 'Het gaat erom iedereen een veilig thuis te geven. Dat is geen 'markt', maar een grondrecht. Het hoort bij de essentie van het leven. Daarvoor zijn geen extra woningen nodig, maar een herverdeling van het bestaande vastgoed. Hoog tijd voor een *mindshift!*'

Tekst:
Christine Steenks
Beeld:
Just Justa (portret),
Kees Hummel
(projecten)

Thuisgevoel

Met de 'bloemkoolwijken' uit de jaren zeventig/tachtig en de latere Vinexwijken werd eveneens ingezet op herverdeling. Groenendaal:

'Wie daar ging wonen, liet vaak een kleinere woning achter en zo ontstond vanzelf doorstroming en herverdeling. Nu hebben we miljoenen eengezinswoningen - veel méér dan gezinnen met thuiswonende kinderen - en nauwelijks nog weilanden om te bebouwen. We zullen de herverdeling heel anders moeten aanpakken. Met nieuwe vormen van wonen. Dat kan wanneer het probleem niet van bovenaf wordt aangestuurd, maar we van onderaf beginnen en samen met de burgers ontwerpen waar zij behoefte aan hebben. Het diepgewortelde menselijke verlangen naar een thuisgevoel is daarbij essentieel. Thuisgevoel ontwikkelt zich nog vóór taalgevoel en heeft te maken met hechting aan een plek. Die oer-menselijke waarde moeten we opzoeken en gebruiken om samen te wonen en terug te gaan naar minder vierkante meters woonoppervlak per persoon.'

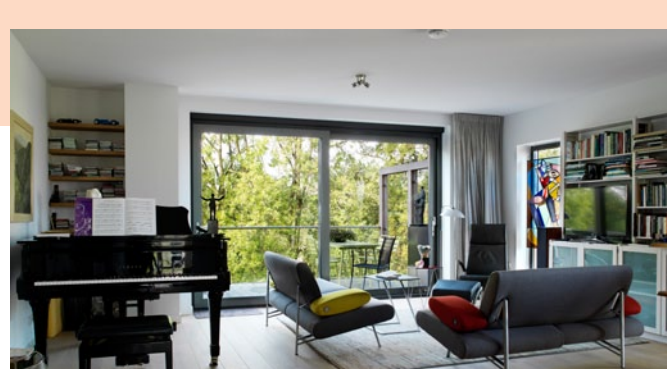
'Delen is besparen'

Met het Utrechtse project Marktmeesters toont JWG Architecten hoe dat kan. 'Privacy Plus', noemt Groenendaal het concept voor dit woongebouw, dat hij samen met tien senioren ontwierp. 'De plus zit 'm in de ruimte tussen de voordeur van het gebouw en de voordeur van de verschillende woningen', legt hij uit. 'Daar hebben we extra's ingebouwd die bewoners samen delen, zoals een logeerkamer, hobbyhok, fitnessruimte en een gezamenlijke woonkamer.'

Voor de afzonderlijke woningen had Groenendaal met alle tien bewoners individuele schetssessies. 'Elk appartement is anders', vertelt hij. 'Qua woonoppervlak, indeling en prijs zijn ze afgestemd op de wensen van de bewoner. Het leuke is: ze zeggen allemaal dat zij de mooiste hebben!'

Woongebouw
MarktMeesters in
Utrecht

Door te delen is er in je eigen woning meer ruimte voor iets extra's als een vleugel. Daarnaast draagt uitzicht op groen direct bij aan een goed thuisgevoel.

U bent
halveveege

'EEN HOFJE, OOK AL IS DIE OP HET DAK, IS DE BEWEZEN MANIER OM FIJN SAMEN TE WONEN'

Als architect heb je bij zo'n project echt meerwaarde. Je bent initiator, procesbegeleider, vormgever en accountant. Het is een businessmodel. Delen is besparen. Neem de logeerkamer die iedereen eigenlijk wel wil maar niet elke dag gebruikt. In plaats van tien dure vierkante meters in je eigen woning daarvoor te bestemmen, geeft elke bewoner drie vierkante meter woonoppervlak weg voor een gezamenlijke logeerkamer met badkamer. Ruimer, luxer en uiteindelijk goedkoper dan een logeerkamer in je eigen woning!'

Doel uit het oog

Een thuisgevoel creëren, kan alleen met de juiste balans op fysiek, sociaal en mentaal niveau, legt Groenendaal uit. 'De veilige plek achter je voordeur is je fysieke thuis. Daar moeten we de komende jaren inschikken. Dat kan wanneer bewoners verschillende faciliteiten delen. Het sociale thuisgevoel groeit daardoor en richt zich op de ruimte tussen de gezamenlijke voordeur van het woongebouw en jouw privévóordeur. Daar moet je je ook veilig voelen. Het mentale thuisgevoel ontstaat wanneer bewoners de regie over de plek hebben en de waarde van de groep voelen. Dat ontstaat niet vanzelf, maar is een proces dat begint in de ontwerpfase en zich na de oplevering verder ontwikkelt. Op deze drie niveaus moeten we in het herverdelingsvraagstuk aan de slag.'

In de discussie rond de wooncrisis merkt Groenendaal dat het doel vaak uit het oog wordt verloren en alles draait om het middel:

'Bouwen, bouwen, bouwen. Dat moeten we niet willen in een land waar ruimte schaars is en tegelijkertijd veel vastgoed leegstaat. Meer burgers een veilig thuis bieden, dát is het doel. Nieuwe woningen zijn daarvoor helemaal niet nodig, herverdeling wel. De kennis en expertise voor het transformeren van bestaand vastgoed is er al en duurzamer kan het niet.'

'Bouwen, bouwen, bouwen' is het credo van dit moment. 'Niet doen!', waarschuwt Jan Wijnand Groenendaal van JWG Architecten. 'We hebben geen woningtekort, maar een herverdelingsvraagstuk. Een miljoen woningen erbij? Dat is bouwen aan de leegstand van de toekomst!'

Vertrouwen

'We zijn gewend geraakt aan een overheid en marktpartijen die bepalen wat er komt. Maar het herverdelingsvraagstuk kunnen zij niet oplossen; daarvoor moet je de burger meekrijgen. Kennis van het thuisgevoel zit onderaan de piramide, niet bovenaan! Hoe mooi je woningen ook vormgeeft, zonder thuisgevoel zijn ze niet van waarde voor bewoners. Dat geldt zeker voor de appartementen die nu door de markt ontwikkeld worden. Te uniform en bovendien niet betaalbaar. De onverkooptbaarheid is een bedreiging.

Vertrouwen in de bewoner is het sleutelwoord, zij zijn op dit punt deskundig en hun inzichten kosten niets. Met hun kennis kunnen we in de enorme capaciteit van bestaande gebouwen het thuisgevoel stoppen. Als we dat inzien, die *mindshift* maken, dan bereiken we het doel vanzelf en komt er voor iedereen ruimte voor een veilig thuis. En... we kunnen direct aan de slag!'

Jan Wijnand Groenendaal
JWG Architecten

Wat zijn voor jou de universele waarden van ondernemen, onafhankelijk van welke crisis (financieel, virus, stikstof et cetera) zich ook voordoet:

De waarde van de mens als individu en als groep. It's all we got

Aan welke eigenschappen/vaardigheden heb je bewust gewerkt:

Toen duidelijk werd in de jaren negentig dat de digitalisering van het maken van tekeningen in een volwassen fase kwam, heb ik in 1994 besloten zelf volledig digitaal 3d te gaan schetsen en tekenen

Hoe lossen we het woonprobleem in Nederland op:
Zoals gezegd: herverdeling door samen wonen

Hoe ziet de stad van morgen eruit en wat kun jij aan die stad toevoegen d.m.v. architectuur:

Als we met bouwen, bouwen, bouwen een stad kunnen maken met voor iedereen een veilig thuis

Hoe geef jij vorm aan de nieuwe stad:

Met aandacht voor het nieuwe wonen maak je een prachtige nieuwe stad

Wat typeert jouw stijl van architectuur:

Een ongewoon gewone architectuur, althans dat streef ik na. Anderen moeten dit maar beoordelen

Noem drie inspirerende architecten:
In dit kader weet ik er twee. Beide vrouwen: Ilse Crawford van Studioloise (UK) en Grace Kim van Schemata Workshop (US)

www.studioloise.com
www.schemataworkshop.com

Hoe oud ben je:

65 jaar

Waar groeide je op:

In de stad: Utrecht

Ben je geworden wat je wilde worden:

Ik heb nooit spijt gehad van mijn keuze toen ik 18 jaar was om architect te worden

Ben je geworden wie je wilde worden:

Mijn ambities zijn er nog!
Waarschijnlijk zijn ze zelfs gegroeid. Ik ben nog zeker niet degene die ik wil worden

Waar ben je graag als je even tijd voor jezelf nodig hebt:

Een wandeling door de stad, polder of bos is voor mij voldoende

Binnen- of buitenmens:
Ik hou heel erg van een grote tafel met veel mensen en lekker eten, maar ook van een wandeling of een zeiltocht over de Noordzee. Ik wil niet kiezen

Introvert of extravert:

Introvert

Sporter of studiebol:

Ik ben geen van beide uitgesproken. Maar zeker sportief en lezend

Socialist of liberalist?

Ik heb mezelf altijd in het vakje van de socialisten ingedeeld. Maar nu, ik weet het niet meer

Risico's mijden of nemen:

Risico's laten zich niet inschatten. Een combinatie van een robuust systeem en een goed onderbuik gevoel zou ik willen propageren

Luisteren of spreken:

Dat kun je zelfs "meten", ik ben in het Belbim profiel een monitor, dus een luisteraar

Wie is je grote voorbeeld:

Heb ik niet, zeker niet een GROOT voorbeeld

vgvisie.nl